

УДК 631.53.03:634.724(477.46)

Красноштан Т.В., Балабак А.Ф.

Уманський національний університет садівництва

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НАРОДНО-ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ СМОРОДИНИ ЗОЛОТИСТОЇ

Смородина золотиста (*Ribes aureum* Pursh.) належить до родини Агрусових (*Grossulariaceae*). В межах виду існує декілька різновидностей: *Ribes aureum* var. *aureum*; *Ribes aureum* var. *gracillimum*; *Ribes aureum* var. *villosum* DC. (syn. *Ribes odoratum* H. L. Wendl.). В Україну завезена з Північної Америки на початку 19 століття і була введена в культуру як декоративна рослина та штамбоутворювач для агрусу, смородини чорної і порічок.

Це кущова рослина заввишки 2-2,5 м. Пагони червоні, голі, або мілко опушені, мало гіллясті, з щорічним приростом 30-40 см. Коренева система в залежності від типу ґрунту сягає на глибину до 1 м, а вертикальні корені до 2 м. Горизонтальні корені інколи поширюються за проекцію крони. Листки середні, а на молодих пагонах крупні, симетричні, світло-зелені, розташовані супротивно, трилопатеві. Лопаті заокруглені, жилкування пальчасте. Квітки жовті, запашні, з трубчастим, тонким квітколожем довжиною до 1 см і діаметром 1,5 см, приймочка маточки подвійна, рівна з висотою тичинки; чашолистки під час цвітіння розкриті, а при плодах прямостоячі; пелюстки золотисто-жовті, вдвічі коротші чашолистиків. Плоди кулевидної, частково овальної форми, середньої маси – 0,5 г, чорного, рожевуватого, оранжевого або пурпурового забарвлення з 2-26 насінинами. В 1 кг більше 3,3 тисячі ягід, або 500 тисяч насінин; вага 1 тисячі насінин 1,5-2,8 г.

Квіткові бруньки починають формуватися на другий-третій рік на однорічних приростах. Період плодоношення триває до 10 років і залежить від навколишніх умов. У цей час обростаючі гілки переходять на периферію. Центральна частина куща оголюється. Вік життя плодушок довший, ніж у смородини чорної, і триває 4-5 років. Не всі плодушки щорічно плодоносять, через

що періодичності плодоношення у кущів смородини золотистої не виявлено. Цвіте в травні, тривалість цвітіння 15–20 днів. Плодоносить в липні. Дозрівання ягід відбувається неодноразово. Значно швидше дозрівають ягоди, розміщені в основі грона, і вони завжди крупніші. Ягоди смородини золотистої ніколи не обсипаються і до всихання тримаються на довгих черешках. Під час збирання ягоди відокремлюються від гілки разом з довгою плодоніжкою.

Смородина золотиста невибаглива до ґрунту і температури. Вона переносить легке затінення, але в дуже затінених місцях гілки її витягуються, плодіві бруньки формуються слабо. Крім того, вона майже не пошкоджується шкідниками і хворобами, що дає можливість обмежити застосування пестицидів і одержувати екологічно чисту продукцію. Надзвичайно посухостійка рослина. У спекотні дні, коли температура сягає 38–39°C, листки її втрачають тургор, але швидко його відновлюють, може переносити низькі температури до -37°C. Під час цвітіння квітки витримують -4...-6°C і після цього зберігають здатність до стабільного плодоношення.

Смородина золотиста невибаглива до ґрунтових умов. Може рости на важких суглинистих, солонцюватих ґрунтах, на крутих схилах, змитих еродованих ділянках. Розмножується кореневими паростками, здерев'янілими і зеленими стебловими живцями, відсадками, діленням куща, насінням, яке потребує стратифікації протягом 2–4 місяців.

Враховуючи вимоги виробництва та попит, необхідно інтродукувати нові сорти смородини золотистої, добре пристосовані до кліматичних умов регіону, що мають широку біологічну пластичність та відносно короткий вегетаційний період. Ряд агротехнічних заходів щодо оптимізації умов вирощування і розмноження смородини золотистої дотепер недостатньо вивчені, що потребує проведення подальших експериментальних досліджень.